

ประกาศกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
เรื่อง ให้ใช้ตัวชี้วัดมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง (ฉบับปรับปรุง)

ด้วยกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ได้พัฒนาตัวชี้วัดมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง และมีการสำรวจสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวไทยอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๔ เป็นประจำทุกปี โดยได้มีการรวบรวมปัญหาและอุปสรรคของการขับเคลื่อนตัวชี้วัดมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งที่ผ่านมา ผนวกกับความเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี รวมถึงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ซึ่งมีผลโดยตรงต่อโครงสร้างและความสัมพันธ์ในครอบครัวไทย กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว จึงร่วมกับสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ดำเนินโครงการพัฒนาตัวชี้วัดมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง พ.ศ. ๒๕๖๕ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับพัฒนาตัวชี้วัดมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง โดยสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลง และเป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบาย มาตรการ โครงการและกิจกรรมส่งเสริมสถาบันครอบครัว

ในการนี้ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว จึงประกาศให้ใช้ตัวชี้วัดมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง ประกอบด้วย ๗ องค์ประกอบ ได้แก่

๑. ด้านสัมพันธภาพ
๒. ด้านการทำบทบาทหน้าที่ของครอบครัว
๓. ด้านการพึ่งตนเอง ความพอเพียงทางด้านเศรษฐกิจ
๔. ด้านสุขภาพครอบครัว
๕. ด้านเทคโนโลยีสื่อสารและการเรียนรู้
๖. ด้านทุนทางสังคม
๗. ด้านการหลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยงและการปรับตัวได้ในภาวะยากลำบาก/วิกฤต

รายละเอียดปรากฏตามเอกสารแนบท้ายประกาศฉบับนี้ ทั้งนี้ ให้ใช้ตัวชี้วัดมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง (ฉบับปรับปรุง) ตั้งแต่ปี ๒๕๖๖ เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

(นางจินตนา จันทร์บำรุง)
อธิบดีกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง (ฉบับปรับปรุง)
แนบท้ายประกาศกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
เรื่อง ให้ใช้ตัวชี้วัดมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง (ฉบับปรับปรุง)
ฉบับลงวันที่ ธันวาคม ๒๕๖๕

มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง เป็นข้อกำหนดตัวชี้วัดของลักษณะครอบครัวที่ดีที่กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ประเมินความเข้มแข็งของครอบครัว และใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการสร้างเสริมสถาบันครอบครัวให้เข้มแข็งตามวิสัยทัศน์ของการพัฒนาครอบครัวตามนโยบายและยุทธศาสตร์ที่วางไว้ โดยกำหนด**นิยาม "ครอบครัวเข้มแข็ง"** หมายถึง "สถานภาพของครอบครัวที่สมาชิกมีสัมพันธภาพที่ดี ทำบทบาทหน้าที่ต่อกันอย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ สามารถพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีสุขภาวะที่ดีทั้งกาย จิต และสังคม ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสื่อสาร และสามารถปรับตัวเพื่อฟื้นตัวได้เมื่อประสบภาวะยากลำบาก"

องค์ประกอบและตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งประกอบด้วย **๗ องค์ประกอบ ๑๕ ตัวชี้วัด และ ๕๕ ตัวชี้วัดย่อย** ดังนี้

๑. **องค์ประกอบด้านสัมพันธภาพ** หมายถึง การที่สมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยการแสดงออกถึงความรักความเอาใจใส่ สื่อสารกันอย่างมีคุณภาพ เคารพซึ่งกันและกัน มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และไม่ใช้ความรุนแรง ประกอบด้วย ๔ ตัวชี้วัด และ ๑๖ ตัวชี้วัดย่อย ดังนี้

ตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดย่อย/คำถาม
๑.๑ การแสดงออกถึงความรัก ความเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน และสื่อสารกันอย่างมีคุณภาพ	๑. สมาชิกในครอบครัวมีการแสดงออกที่สื่อถึงความรักเช่น โทรศัพท์ ไลน์ แช็ท ให้กำลังใจ สัมผัส เป็นต้น
	๒. สมาชิกในครอบครัวมีการช่วยเหลือแบ่งเบาภาระงานบ้านซึ่งกันและกัน เช่น การทำอาหาร การทำความสะอาด เป็นต้น
	๓. สมาชิกในครอบครัวมีการทำกิจวัตรประจำวันร่วมกัน เช่น รับประทานอาหาร พักผ่อนหย่อนใจ ออกกำลังกาย เป็นต้น
	๔. สมาชิกในครอบครัวมีโอกาสท้วงติง แสดงความคิดเห็นและให้คำแนะนำต่อกัน
	๕. สมาชิกในครอบครัวมีการแสดงความชื่นชมและเห็นคุณค่าซึ่งกันและกัน
	๖. สมาชิกในครอบครัวต่างดูแลเอาใจใส่กันในชีวิตประจำวัน
๑.๒ การยอมรับ และเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน	๗. สมาชิกในครอบครัวสามารถยอมรับความคิดเห็นทั่วไปของแต่ละคนซึ่งอาจจะแตกต่างกันได้ ไม่ว่าจะเป็นเพศหญิง เพศชาย เพศทางเลือก รวมทั้งอายุ การศึกษา หรืออาชีพ
	๘. สมาชิกในครอบครัวสามารถยอมรับความคิดเห็นทางการเมืองที่มีความแตกต่างกันได้
	๙. สมาชิกในครอบครัวเคารพความเป็นส่วนตัวของแต่ละคน
๑.๓ การมีส่วนร่วมแก้ปัญหาและร่วมตัดสินใจด้วยเหตุผล	๑๐. สมาชิกในครอบครัวร่วมตัดสินใจเรื่องสำคัญต่าง ๆ ด้วยกัน
	๑๑. สมาชิกในครอบครัวร่วมกันแก้ปัญหาข้อขัดแย้งด้วยเหตุผล
	๑๒. สมาชิกในครอบครัวมีการพูดจาต่อกันด้วยดีและ/หรือใช้เหตุผล
	๑๓. เมื่อประสบปัญหา สมาชิกในครอบครัวสามารถหาทางออกร่วมกัน (โดยไม่ทำร้ายตนเองและ/หรือสมาชิกในครอบครัว และ/หรือทรัพย์สิน)
	๑๔. สมาชิกในครอบครัวเชื่อใจหรือไว้วางใจที่จะเล่าเรื่องต่าง ๆ ที่มีปัญหาหรือไม่สบายใจให้

ตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดย่อย/คำถาม
	คนในครอบครัวฟัง
๑.๔ การไม่ใช้ความรุนแรง	๑๕. สมาชิกในครอบครัวมีการทำร้ายจิตใจ เมื่อมีความขัดแย้งต่อกัน เช่น ใช้คำพูดส่อเสียด หรือด่าทอ ละเลย เพิกเฉย ทอดทิ้ง เป็นต้น
	๑๖. สมาชิกในครอบครัวมีการทำร้ายร่างกายกัน หรือ กระทำการที่รุนแรงในลักษณะอื่น ๆ

๒. **องค์ประกอบด้านการทำบทบาทหน้าที่ของครอบครัว** หมายถึง ความสามารถในการปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ของตนอย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ปลูกฝังคุณธรรม และการจัดการเวลาให้ครอบครัวพึงพอใจ ประกอบด้วย ๒ ตัวชี้วัด และ ๗ ตัวชี้วัดย่อย ดังนี้

ตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดย่อย/คำถาม
๒.๑ การทำบทบาทหน้าที่ของครอบครัว	๑๗. สมาชิกในครอบครัวสามารถทำหน้าที่ หรือปรับเปลี่ยนบทบาทของตนอย่างเหมาะสมตามสถานการณ์
	๑๘. ในครอบครัวมีการดูแล ใส่ใจ ความปลอดภัยของสมาชิกทุกคน
	๑๙. ถ้ามีปัญหาที่บ้าน สมาชิกในครอบครัวสามารถจัดการเพื่อไม่ให้กระทบกับการทำงานหรือการเรียน
๒.๒ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ปลูกฝังคุณธรรม การจัดการเวลาในครอบครัว	๒๐. สมาชิกในครอบครัวปฏิบัติตามหลักคำสอนศาสนา หรือ มีการใช้คุณธรรมในการดำเนินชีวิต เช่น ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร ความกตัญญู ความมีวินัย และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
	๒๑. สมาชิกในครอบครัวอบรมสั่งสอน/ปลูกฝัง/หล่อหลอมคุณธรรมจริยธรรมให้กับคนในครอบครัว
	๒๒. สมาชิกในครอบครัวมีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อคนในครอบครัว
	๒๓. ความพึงพอใจที่สมาชิกในครอบครัวสามารถจัดการเวลาให้กับครอบครัวและการทำงาน

๓. **องค์ประกอบด้านการพึ่งตนเอง ความพอเพียงทางด้านเศรษฐกิจ** หมายถึง ครอบครัวสามารถพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ๓ ตัวชี้วัด ๙ ตัวชี้วัดย่อย ดังนี้

ตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดย่อย/คำถาม
๓.๑ ความพอประมาณและมีเหตุผล	๒๔. สมาชิกในครอบครัวของท่านใช้จ่ายตามความจำเป็น
	๒๕. สมาชิกในครอบครัวของท่านตัดสินใจทางการเงินและจัดสรรเงินก่อนใช้
	๒๖. สมาชิกในครอบครัวของท่านไตร่ตรองก่อนซื้อสินค้า และ/หรือบริการ
	๒๗. สมาชิกในครอบครัวของท่านเปรียบเทียบข้อมูลก่อนซื้อและศึกษาข้อมูลจากแหล่งที่เหมาะสมก่อนตัดสินใจ
๓.๒ การมีภูมิคุ้มกันและความรู้	๒๘. สมาชิกในครอบครัวของท่านมีการออมในรูปแบบต่าง ๆ
	๒๙. สมาชิกในครอบครัวมีการนำข้อมูลข่าวสาร/ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันทางด้านเศรษฐกิจครอบครัว
	๓๐. สมาชิกในครอบครัวได้รับทราบและเรียนรู้เรื่องสำคัญที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจของครอบครัว เช่น การทำบัญชีครัวเรือน การที่สมาชิกรับรู้ฐานะครอบครัว เป็นต้น
๓.๓ ความอดทนพากเพียร	๓๑. สมาชิกในครอบครัวของท่านมีความอดทนพากเพียรในการทำงานเพื่อเศรษฐกิจครอบครัว
	๓๒. สมาชิกในครอบครัวของท่านมีภาระจากการเป็นหนี้

๔. **องค์ประกอบด้านสุขภาพครอบครัว** หมายถึงการที่สมาชิกในครอบครัวมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดี มีการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ และสามารถดูแลสมาชิกที่มีปัญหาสุขภาพได้ดี ประกอบด้วย ๒ ตัวชี้วัด และ ๖ ตัวชี้วัดย่อย ดังนี้

ตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดย่อย/คำถาม
๔.๑ สุขภาพกาย จิต และการส่งเสริมสุขภาพ	๓๓. สมาชิกในครอบครัวมีสุขภาพกายดี
	๓๔. สมาชิกในครอบครัวมีสุขภาพจิตดี
	๓๕. สมาชิกในครอบครัวส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนมีการดูแลสุขภาพให้แข็งแรงอยู่เสมอ เช่น ออกกำลังกาย ทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ
๔.๒ การป้องกันและการดูแลสมาชิกในครอบครัวด้านสุขภาพ	๓๖. สมาชิกในครอบครัวมีการป้องกันความเสี่ยงจากการติดสารเสพติด เช่น เหล้า บุหรี่ หรือ ยาบ้า เป็นต้น
	๓๗.สมาชิกในครอบครัวมีการป้องกันความเสี่ยงจากการมีพฤติกรรมทางเพศ เช่น การตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่มีการป้องกัน การมีเพศสัมพันธ์นอกสมรส
	๓๘. สมาชิกในครอบครัวสามารถดูแลสมาชิกที่เจ็บป่วย/ สมาชิกที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ให้ดำเนินชีวิตไปได้ด้วยดี

๕. **องค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสื่อสารและการเรียนรู้** หมายถึง การใช้เทคโนโลยีสื่อสารที่ส่งผลกระทบทางบวกต่อสมาชิกในครอบครัวในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องหรือการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย ๑ ตัวชี้วัด และ ๕ ตัวชี้วัดย่อย ดังนี้

ตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดย่อย/คำถาม
๕.๑ เทคโนโลยีสื่อสาร และการเรียนรู้	๓๙. เทคโนโลยีสื่อสาร (เช่น ไลน์ เฟซบุ๊ก การส่งข้อความ โทรศัพท์มือถือ) ทำให้การสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัวง่ายขึ้น
	๔๐. การใช้เทคโนโลยีสื่อสารมีผลกระทบทางบวกต่อครอบครัว (เช่น ความรู้สึกใกล้ชิดกับสมาชิกในครอบครัวที่อยู่ห่างไกล)
	๔๑. สมาชิกในครอบครัวมีหัวข้อสนทนาร่วมกันมากขึ้นเนื่องจากอิทธิพลของเทคโนโลยีสื่อสาร
	๔๒. มีข้อตกลงให้สมาชิกในครอบครัวเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสื่อสารอย่างเหมาะสม
	๔๓. เทคโนโลยีสื่อสารทำให้สมาชิกในครอบครัวเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (เรียนรู้ตลอดชีวิต)

๖. **องค์ประกอบด้านทุนทางสังคม** หมายถึงการเชื่อมโยงกับสังคมระหว่างครอบครัวกับสภาพแวดล้อมที่กว้างออกไปจากครอบครัว และปัจจัยเกื้อหนุนความเชื่อมโยง (การให้ความช่วยเหลือ และเครือข่าย) นั้นได้แก่ ที่อยู่อาศัยและละแวกที่อยู่อาศัย ประกอบด้วย ๒ ตัวชี้วัด และ ๗ ตัวชี้วัดย่อย ดังนี้

ตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดย่อย/คำถาม
๖.๑ ความเชื่อมโยงสังคมและทรัพยากรสังคม	๔๔. สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางของชุมชน เช่น ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมประเมินผล
	๔๕. สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในกิจกรรมอาสาสมัครหรือมีการบริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อสาธารณประโยชน์
	๔๖. สมาชิกในครอบครัวสามารถขอความช่วยเหลือได้จาก เครือญาติ เพื่อน หรือเพื่อนบ้าน เมื่อไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง